

Pekka Vähäkangas

696/2025 liite: sivistyslautakunnan lausunto Kuopion kaupungin palveluverkkosuunnitelmasta vuoteen 2035

Sivistyslautakunnan lausunto

1 Johdanto

Kuopion sivistyslautakunta korostaa palveluverkkosuunnittelussa pedagogisten tavoitteiden, yhdenvertaisuuden ja opetuksen laadun ensisijaisuutta. Lasten ja nuorten oppimisen edellytykset eivät saa riippua asuinalueesta, vaan jokaisella tulee olla oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen ja opetukseen terveellisissä, turvallisissa ja saavutettavissa oppimisympäristöissä.

Nykyinen varhaiskasvatus- ja kouluverkko osoittaa merkittäviä alueellisia eroja niin saavutettavuudessa, tilojen kunnossa kuin pedagogisessa laadussa. Kaupunkialueilla palvelut ovat pääosin hyvin saavutettavissa ja rakenteellisesti toimivia, mutta tilankäytön tehokkuudessa, kiinteistöjen kunnossa ja palvelutarpeen ennakoinnissa ilmenee kehittämistarpeita. Maaseutualueilla haasteet korostuvat erityisesti pitkissä etäisyyksissä, pienissä yksiköissä ja opetuksen järjestämisen kustannustehokkuudessa.

Sivistyslautakunta katsoo, että palveluverkon tulee tukea kaupungin strategisia tavoitteita, kuten lasten ja nuorten hyvinvointia, oppimisen tasa-arvoa sekä resurssien vaikuttavaa käyttöä. Tämä edellyttää kokonaisvaltaista ja rohkeaa päätöksentekoa.

Talousnäkökulmasta palveluverkkosuunnitelma on olennainen osa vuoden 2024 talouden tasapainotusohjelman toimeenpanoa. Lautakunta tunnistaa, että taloudellinen kestävyys ja tasapaino edellyttävät resurssien kohdentamista vaikuttavasti ja pitkäjänteisesti. Palvelujen keskittäminen terveisiin ja saavutettaviin yksiköihin tukee sekä opetuksen laatua että kustannustehokkuutta. Samalla on tärkeää varmistaa, että säästötoimenpiteet eivät heikennä oppimisen edellytyksiä tai kasvatuksellista tasa-arvoa. Taloudellisesti kestävä palveluverkko edellyttää investointien ja ylläpitokustannusten kriittistä tarkastelua sekä ennakoivaa suunnittelua, joka huomioi väestökehityksen ja palvelutarpeen muutokset.

2 Varhaiskasvatuspalvelut

Kaupunkialueella varhaiskasvatuspalvelut ovat hyvin saavutettavissa ja pedagogisesti laadukkaita. Vuonna 2024 alueella oli 5 830 varhaiskasvatusikäistä lasta, ja ennusteiden

mukaan määrä kasvaa vuoteen 2035 mennessä yli 6 300 lapseen. Palveluverkko kattaa alueen tiheästi, sillä noin 85,5 % lapsista asuu alle kilometrin päässä lähimmästä päiväkodista. Verkkoa on kehitetty keskittämällä toimintaa suurempiin yksiköihin ja siirtämällä palvelut terveellisempiin tiloihin. Osa päiväkotirakennuksista vaatii kuitenkin peruskorjauksia ennen vuotta 2035, eikä nykyinen verkosto riitä kaikilta osin vastaamaan kasvavaan palvelutarpeeseen.

Maaseutualueilla varhaiskasvatuspalvelujen saavutettavuus ja yhdenvertaisuus ovat selvästi heikompia. Vuonna 2024 alueella oli noin 1 450 varhaiskasvatusikäistä lasta, ja määrä pysyy ennusteiden mukaan lähes ennallaan vuoteen 2035 saakka. Palvelut kootaan elinvoimaisiin taajamiin, ja etäisyys lähimpään yksikköön voi olla joskus yli 20 kilometriä. Pienissä yksiköissä lapsimäärät ovat pieniä, mikä vaikuttaa pedagogiseen laatuun ja henkilöstöresurssien käyttöön. Useissa yksiköissä on korjaustarpeita, eikä nykyinen rakenne ole pitkällä aikavälillä kestävä tai kaupungin strategisten tavoitteiden mukainen.

3 Alakouluverkko

Kaupunkialueen kouluverkossa käyttöasteet vaihtelevat 70–95 prosentin välillä. Painotettu opetus lisää alueellista vetovoimaa, mutta voi aiheuttaa epätasapainoa oppilaaksiotossa ja heikentää yhdenvertaisuutta. Yksittäisten koulujen tilojen kunto edellyttää investointipäätöksiä. Suunnitelmassa Särkiniemelle ei esitetä koulua, koska oppilasmäärän nähdään jäävän pieneksi kaupunkialueen kouluna ja oppilaat mahtuvat lähikouluihin. Koulumatkat säilyvät kohtuullisina, mutta koulumatkojen turvallisuudesta tulee huolehtia. Alueen yhtenäiskoulut toimivat rakenteellisesti vahvoina yksikköinä, ja opettajien yhteistyö tukee opetuksen laatua sekä työhyvinvointia. Oppimisen tuki ja opiskeluhuollon palvelut ovat pääosin saatavilla, ja koulut toimivat yhteisöllisinä keskuksina.

Maaseutualueiden kouluverkko on rakenteellisesti ja pedagogisesti epätasapainossa. Oppilasmäärät eivät vastaa kapasiteettia, ja käyttöasteet ovat monin paikoin alhaisia. Rakennuskannan kunto vaihtelee, ja opetuksen järjestäminen pienissä yksiköissä kuormittaa henkilöstöä sekä heikentää opetuksen laatua ja yhdenvertaisuutta. Pitkät koulumatkat, henkilöstön vaihtuvuus ja vaikeudet sijaisjärjestelyissä heikentävät opetuksen jatkuvuutta. Pienet yksiköt ovat pedagogisesti haavoittuvia ja vaativat erityistä huomiota palveluverkon kehittämisessä.

4 Yläkouluverkko

Kuopion kaupunkialueen yläkoulujen (vuosiluokat 7–9) saavutettavuus, opetuksen laatu ja oppilaiden yhdenvertaiset mahdollisuudet ovat pääosin hyvällä tasolla. Kaupunkialueella toimii kolme varsinaista yläkoulua sekä kolme yhtenäiskoulua. Oppilasmäärä on kasvanut

maltillisesti, ja noin 95 % oppilaista asuu alle viiden kilometrin päässä lähimmästä yläkoulusta, mikä tukee arjen sujuvuutta ja koulunkäynnin saavutettavuutta.

Opetuksen laatu on hyvä, ja painotetun opetuksen tarjonta monipuolistaa oppimismahdollisuuksia. Kuitenkin osa koulurakennuksista vaatii korjaustoimia, jotta oppimisympäristöt pysyvät turvallisina ja tarkoituksenmukaisina.

Maaseutualueen yläkoulujen tilanne on selvästi haasteellisempi. Oppilasmäärät jäävät useissa kouluissa alle kaupunginvaltuuston asettaman kaksisarjaisen koulun rajan (138 oppilasta). Vain Nilsin yhtenäiskoulu ylittää tämän rajan. Muissa kouluissa oppilasmäärät ovat vähäisiä ja opettajaresurssit riittämättömiä.

Erityisesti kiertävien opettajien malli aiheuttaa merkittäviä pedagogisia ja organisatorisia ongelmia. Opettajien vähäinen läsnäolo heikentää oppilaiden saamaa tukea, vaikeuttaa opiskeluhuollon toteuttamista ja lisää opetuksen keskeytymisriskiä. Lisäksi lukujärjestysten laatiminen ja siirtymisiin liittyvät kustannukset kuormittavat koulujen toimintaa.

5 Johtopäätös

Kuopion sivistyslautakunta katsoo, että nykyinen varhaiskasvatus- ja kouluverkko ei kaikilta osin täytä kaupungin strategisia tavoitteita eikä turvaa lasten ja nuorten yhdenvertaisia oppimismahdollisuuksia. Alueelliset erot palvelujen saavutettavuudessa, tilojen kunnossa ja pedagogisessa laadussa ovat merkittäviä, ja erityisesti maaseutualueilla palveluverkon haavoittuvuus korostuu.

Palveluverkkosuunnittelussa tulee painottaa pedagogisesti laadukkaita, terveellisiä ja saavutettavia oppimisympäristöjä, joissa oppimisen tuki ja opiskeluhuollon palvelut ovat aidosti saatavilla. Yhdenvertaisuus ei toteudu pelkästään fyysisen saavutettavuuden kautta, vaan myös opetuksen sisällöllinen laatu, henkilöstöresurssien riittävyys ja oppilaiden arjen sujuvuus ovat keskeisiä tekijöitä.

Sivistyslautakunta pitää välttämättömänä, että palveluverkkoa arvioidaan kokonaisvaltaisesti ja strategisesti. Tämä tarkoittaa palvelujen keskittämistä toimiviin yksiköihin, yksiköiden yhdistämisen tai lakkauttamisen harkintaa sekä resurssien kohdentamista siten, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus kasvaa, oppia ja kehittyä yhdenvertaisessa ja laadukkaassa oppimisympäristössä – riippumatta siitä, missä päin Kuopiota hän asuu.

Liite

19.11.2025

Asianro 696/00.01.02/2025

Kuopion kaupunki

PL 228 (Tulliportinkatu 31)

70101 Kuopio

Puhelin: 017 182 111

www.kuopio.fi

Y-tunnus: 0171450-7